

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta / Leijonaemot ry

Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/35729/2023

Leijonaemot ry kiittää pyynnöstä saada lausua sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta. Leijonaemot ry on valtakunnallinen erityislasten vanhempien vertaistukijärjestö. Erityislapsen muodostavat moninaisen kirjon, myös silloin, kun diagnoosia ei vielä ole. Erityislapsen vanhempia ovat kaikki tukea tarvitsevien lasten vanhemmat, lapsen iästä tai diagnoosista riippumatta. Leijonaemot ry tarjoaa erityislapsen vanhemmille vertaistukea kaikissa elämän vaiheissa. Usein tukea tarvitaan erityisesti silloin, kun lapsi on juuri saanut diagnoosin, tai kun perheelle etsitään sopivia tukipalvelumuotoja. Erityislapsiperheet ohjautuvat myös huomattavasti useammin sosiaalihuollon asiakkaiksi, kuin perheet, joissa ei ole erityistä tukea tarvitsevia lapsia.

Leijonaemot ry pitää hyvänä sitä, että esityksen tavoitteena on selkeyttää ja uudistaa sosiaalihuoltolain sitem, että ehdotetut muutokset ohjaisivat toimintaa nykyistä vahvemmin oikea-aikaiseen tuen tarpeiden tunnistamiseen ja niihin vastaamiseen. On tärkeää, että esityksen tavoitteena on selkeyttää, yksinkertaistaa ja joustavoittaa sosiaalihuollon asiakasprosessia. Sosiaalihuollon asiakkuus on usein perheille kuormittava kokonaisuus sen sirpaleisuuden takia. Palveluiden piiriin pääsyä joudutaan usein odottamaan kohtuuttoman pitkään, jolloin tilanteet voivat pahimmillaan johtaa siihen, että aiemmin tarvittu ennaltaehkäisevä tuki ei enää riitä ja perhe joutuu hakeutumaan raskaampiin palveluihin. Tämä kuormittaa aina niin lasta kuin vanhempia.

Tämän lakiesityksen valmistelua varten Leijonaemot ry muistuttaa, että Suomi on sitoutunut noudattamaan kaikessa päätöksenteossaan YK:n vammaisoikeuksien sopimusta, joka turvaa vammaisten henkilöiden täysimääräiset ihmisoikeudet ja yhdenvertaisen osallistumisen yhteiskuntaan. Suurella osalla erityistä tukea tarvitsevista lapsista ei kuitenkaan ole vammaispalveluiden asiakkuutta, jolloin palveluiden oikea-aikaisuus ja ennaltaehkäisy merkitys sekä saatavuus korostuu.

Leijonaemot ry kiinnittää huomiota hallituksen esityksen ehdotukseen sosiaalihuoltolain sosiaalityötä, sosiaaliohjausta, lapsiperhepalveluita, työ- ja toimintakykyä edistäviä palveluita sekä sosiaalihuollon toteuttamista koskeviin säännöksiin esitettäviin muutoksiin sekä palvelutarpeen arviointia koskeviin muutoksiin. Esityksessä sosiaalityöstä ja sosiaaliohjauksesta ehdotetaan säädettäväksi sosiaalihuollon ammatillisena asiantuntijatyönä. Sosiaalityö ja sosiaaliohjaus eivät enää olisi palveluita, eikä niiden myöntämisestä tehtäisi hallintopäätöstä. Lisäksi ehdotetaan, että sosiaalityötä ja sosiaaliohjausta myönnettäisiin ensisijaisesti suhteessa sosiaalipalveluihin, jos sosiaalityö ja sosiaaliohjaus olisivat asiakkaan tuen tarpeisiin vastaamiseksi sopivia ja riittäviä. Lisäksi ehdotetaan säädettäväksi sosiaalityöntekijän erityisistä tehtävistä. Ehdotuksella täsmennettäisiin niitä sosiaalihuollon asiakastilanteita ja asiakkuuksia, joissa sosiaalityöntekijän erityinen osaaminen olisi tarpeellista. Leijonaemot huomauttaa, että edellä mainitut muutokset voivat johtaa moniammatillisen työskentelyn heikentymiseen ja kehottaa lakiesityksen valmistelussa huomioimaan tämän.

Lisäksi Leijonaemot kiinnittää huomiota Erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön määritelmään. Erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön ja erityisen tuen tarpeessa olevan lapsen määritelmä ehdotetaan siirrettäväksi täsmennettynä uuteen erilliseen pykälään. Pykälään ehdotetaan koottavaksi useisiin eri pykäliin voimassa olevassa laissa sisältyvät säännökset siitä, kuinka asiakkaan erityisen tuen tarve tulisi huomioida sosiaalihuollon järjestämisessä, suunnittelemisessa ja toteuttamisessa. Tämän lisäksi sosiaalihuollon toteuttamista koskevaan sääntelyyn liittyisi erityisiä veloitteita koskien erityistä tukea tarvitsevia asiakkaita. Näkemyksemme mukaan on riski, että esitys jättää tällaisenaan mahdollisuuden sille, että erityisen tuen tarpeessa olevan henkilön mahdollisuudet saada jatkossa tarvitsemaansa tukea voivat heikentyä, jos määritelmä on liian tarkka ja jättää tosiasiallisesti osan tällä hetkellä erityisen tuen tarpeessa olevana henkilönä määritelmän ulkopuolelle.

Esityksen mukaan asiakas- ja perhekohtaisessa sosiaalityössä ja sosiaaliohjauksessa asiakkaalle laadittaisiin asiakassuunnitelma silloin, kun asiakkaan tilanne, tuen tarve tai hänelle myönnetty tuki on sellaista, että asiakkaan sosiaalihuollon suunnittelu, toteuttaminen tai seuranta sitä edellyttävät. Leijonaemot ry huomauttaa, että tämän kaltaiseen kirjaukseen sisältyy riski siitä, että kaikki sosiaalihuollon tarpeessa olevat perheet eivät välttämättä jatkossa ole enää oikeutettuja tarvitsemiinsa palveluihin. Omatyöntekijän merkitys sosiaalihuollossa on asiakasturvallisuuden ja lapsen oikeuksien toteutumisen kannalta tärkeää. Mikäli omatyöntekijöiden määrää vähennetään merkittävästi, voi sosiaalihuollon oikea-aikainen ja tarpeisiin vastaavana toteutuminen heikentyä.

Esityksessä sosiaalihuoltolain lapsiperheitä koskevien palveluiden uudistamista ehdotetaan kokoamalla voimassa olevan lain 18 §:n mukainen perhetyö, 29 §:n mukainen kasvatus- ja perheneuvonta sekä lastensuojelulain (417/2007) 36 §:n mukainen tehostettu perhetyö ja kotiin vietävän tai ryhmämuotoisen perhe kuntoutuksen muodot uudeksi lapsiperhepalveluksi. Uuteen lapsiperhepalveluun ehdotetaan sisällytettäväksi myös mahdollisuus taloudellisen tuen maksamiseen erityisen tuen tarpeessa olevalle lapselle. Tätä muutosta Leijonaemot ry pitää hyvänä ja perheiden palvelukokonaisuutta selkiyttävänä.

Lopuksi Leijonaemot ry esittää huolensa siitä, että esityksellä mahdollisesti tavoiteltavilla sopeutustoimilla voi olla nopeallakin aikataululla välillisiä ja välittömiä vaikutuksia erityislapsiperheiden palveluihin pääsyssä, mikä voi johtaa lyhyessä ajassa perheen tilanteen kriisiytymiseen ja johtaa epätarkoituksenmukaisiin korjaaviin toimiin ja palveluihin. Sosiaaliohjauksen aseman vahvistamista Leijonaemot ry pitää hyvänä ja tarpeellisena muutoksena.

Helsingissä 27.5.2026

Noora Peltoniemi, toiminnanjohtaja

Leijonaemot ry

noora.peltoniemi@leijonaemot.fi

0505144012